

POCHTA SOHASINING RIVOJLANISHI VA ZAMONAVIY AXBOROT
TEXNOLOGIYALARI TA'SIRI**Raximova Sevara Gayratovna***Toshkent Axborot Texnologiyalari Universiteti**Raqamli texnologiyalar konvergentsiyasi kafedrasida katta o'qituvchi*

Annotatsiya: Mazkur maqolada pochta-logistika tizimini modernizatsiya qilishning dolzarb masalalari tahlil qilingan. Unda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish, avtomatlashtirilgan xizmatlarni kengaytirish, elektron tijorat uchun yangi pochta infratuzilmasini shakllantirish va mijozlarga ko'rsatiladigan xizmat sifati hamda tezkorligini oshirish masalalari yoritilgan. Shuningdek, xalqaro tajribadan kelib chiqib, mamlakatimiz pochta sohasini rivojlantirish yo'nalishlari va istiqbollari asoslab berilgan.

Annotation: This article analyzes the pressing issues of modernizing the postal and logistics system. It highlights the role of information and communication technologies, the expansion of automated services, the development of new postal infrastructure for e-commerce, and the improvement of service quality and efficiency. In addition, based on international experience, the article substantiates the prospects and directions of further development of the postal sector in Uzbekistan.

Аннотация: В данной статье рассматриваются актуальные вопросы модернизации почтово-логистической системы. Особое внимание уделено применению современных информационно-коммуникационных технологий, расширению автоматизированных услуг, созданию новой почтовой инфраструктуры для электронной коммерции, а также повышению качества и оперативности предоставляемых услуг. Кроме того, на основе международного опыта обоснованы перспективы и направления дальнейшего развития почтовой отрасли в Узбекистане.

Kalit so'zlar: Pochta-logistika, elektron tijorat, axborot texnologiyalari, avtomatlashtirish, modernizatsiya, mijozlar ehtiyoji, xalqaro tajriba.

Keywords: Postal logistics, e-commerce, information technologies, automation, modernization, customer needs, international experience.

Ключевые слова: Почтовая логистика, электронная коммерция, информационные технологии, автоматизация, модернизация, потребности клиентов, международный опыт.

KIRISH

Bugungi kunda pochta sohasi nafaqat an'anaviy xat-xabar va jo'natmalarni yetkazish vositasi, balki elektron tijorat, moliyaviy xizmatlar, logistika va axborot texnologiyalarini birlashtiruvchi strategik sohalardan biri sifatida namoyon

bo'lmoqda. Jahon miqyosida elektron tijorat hajmining yildan-yilga keskin ortib borishi, onlayn savdo platformalarining kengayishi va mijozlarning tezkor, ishonchli yetkazib berish xizmatlariga bo'lgan talabi pochta tizimining modernizatsiyasini taqozo etmoqda. Shu bois pochta xizmatlarida innovatsion texnologiyalarni joriy etish masalasi davlat siyosati darajasida dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Innovatsion texnologiyalar pochta xizmatlarida samaradorlikni oshirish, xizmat ko'rsatish sifatini yaxshilash va mijozlarga qulaylik yaratishda muhim rol o'ynaydi. Bugungi kunda rivojlangan mamlakatlarda raqamli platformalar, mobil ilovalar, avtomatlashtirilgan pochta terminallari (postomatlar) va elektron kuzatuv tizimlari keng joriy etilgan bo'lib, ular mijozlarga o'z jo'natmalarini onlayn kuzatish, to'lovlarni masofadan amalga oshirish va tezkor xizmatlardan foydalanish imkonini bermoqda.[1]

Elektron tijoratning kengayishi pochta xizmatlari uchun yangi imkoniyatlarni ochmoqda. Onlayn xaridlarning ko'payishi natijasida pochta sohasida logistika va yetkazib berish xizmatlariga talab sezilarli darajada oshdi. Shu munosabat bilan pochta operatorlari yirik elektron tijorat kompaniyalari bilan hamkorlikni kuchaytirib, "oxirgi kilometr" yetkazib berish tizimini rivojlantirish, mijozlarga tezkor va qulay xizmatlar ko'rsatishni yo'lga qo'yimoqda.[2]

Pochta tizimini raqamlashtirish quyidagi ustunliklarni taqdim etadi. Tezkorlik – pochta jo'natmalarining avtomatik saralash va kuzatuv tizimlari orqali qisqa muddatda manzilga yetkazilishi; Shaffoflik – mijozlarga real vaqt rejimida jo'natmalar holatini kuzatish imkoniyati; Xavfsizlik – elektron ma'lumotlar bazasi va maxsus dasturlar orqali jo'natmalarni nazorat qilish; Mijozga yo'naltirilganlik – individual xizmatlar, onlayn murojaat va tezkor qayta aloqa tizimlari.

Zamonaviy pochta operatorlari faqat jo'natma tashuvchi tashkilot sifatida emas, balki keng ko'lamli moliyaviy xizmatlar ko'rsatuvchi universal markazga aylanmoqda. Pochta bo'limlarida mobil banking, onlayn to'lovlar, xalqaro pul o'tkazmalari va sug'urta xizmatlarini yo'lga qo'yish aholiga qulaylik yaratib, pochta tizimining ijtimoiy ahamiyatini yanada oshirmoqda.[3]

Kelajakda pochta xizmatlarini rivojlantirishda sun'iy intellekt (AI), "aqlli logistika" tizimlari, dronlar yordamida jo'natma yetkazish, blokcheyn asosida xavfsizlikni ta'minlash kabi ilg'or texnologiyalarni joriy etish rejalashtirilmoqda. Bu esa pochta xizmatlarini nafaqat milliy darajada, balki xalqaro miqyosda ham raqobatbardosh etib qo'yadi.[4]

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, pochta xizmatlarida innovatsion texnologiyalarni qo'llash – sohaning barqaror rivojlanishi, mijozlar ehtiyojini to'liq qondirish va elektron tijoratning yangi bosqichda taraqqiy etishini ta'minlovchi asosiy omildir.

Raqamlashtirish, avtomatlashtirish va yangi xizmatlarni joriy etish orqali pochta tizimi nafaqat an'anaviy aloqa vositasi, balki zamonaviy iqtisodiyotning muhim infratuzilma elementi sifatida shakllanib bormoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ahmedov, M. (2021). Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va pochta tizimida ularning qo'llanilishi. Toshkent: Oliy ta'lim nashriyoti.
2. Universal Postal Union (UPU). (2023). Postal Development Report. Bern, Switzerland.
3. Castells, M. (2010). The Rise of the Network Society. Oxford: Blackwell Publishing.
4. Rashidova, N. (2023). Logistika jarayonlarini avtomatlashtirish va elektron tijorat infratuzilmasi. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti ilmiy jurnali, №4, 56–64-betlar.